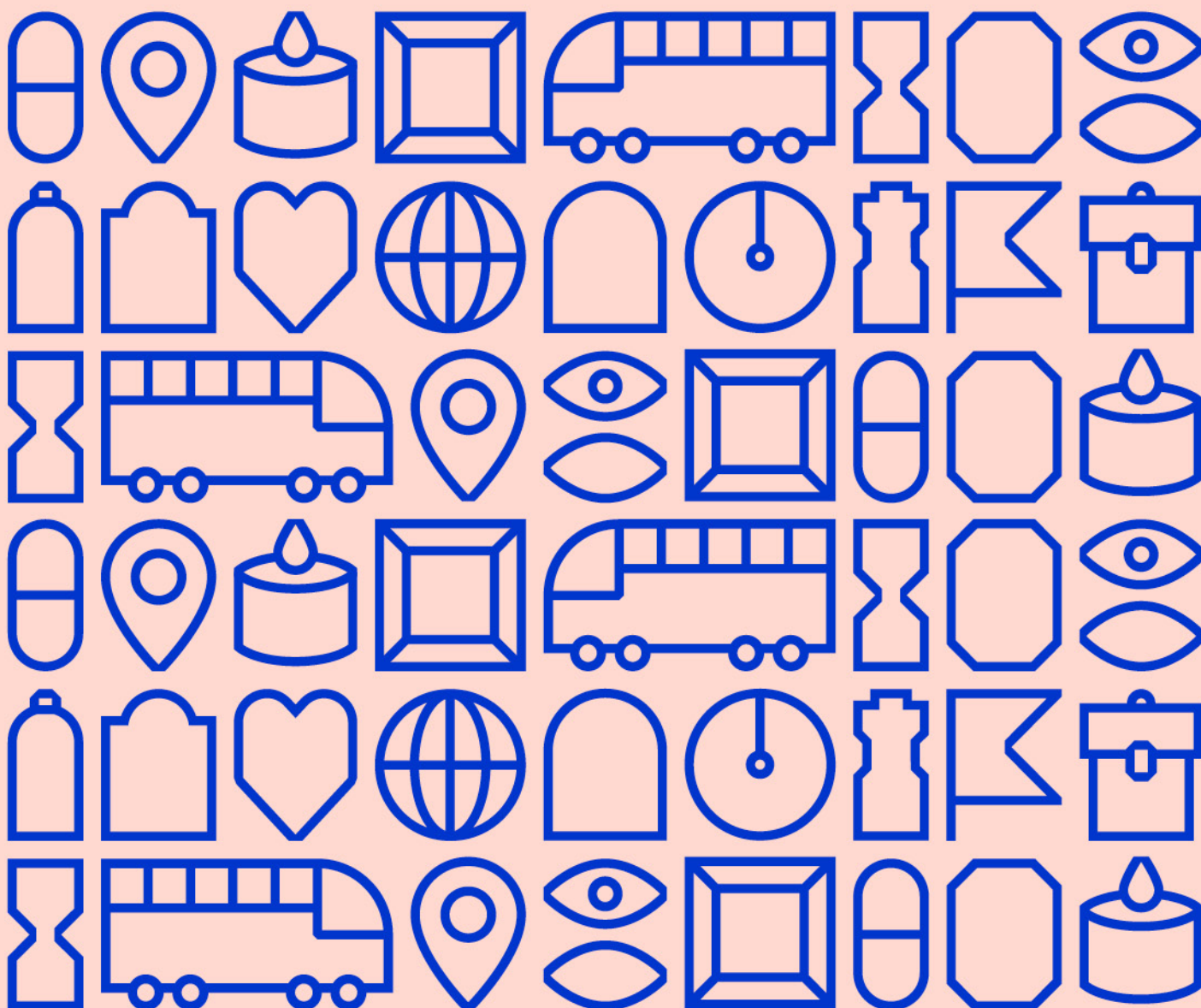

Veszprém, a királynék városa

Veszprémi vár

A KERESZTÉNY MAGYAR ÁLLAM
MEGALAPÍTÁSA

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

Veszprém, a királynék városa

Veszprémi vár

A KERESZTÉNY MAGYAR ÁLLAM
MEGALAPÍTÁSA

„Jöjj el, lásd meg, éld át!”

BUDAPEST, 2024

Tartalom

1. Bevezető	2
2. Előkészítő óravázlat	4
3. Helyszíni feladatok	10
a. Nyomkeresés	11
b. Képes krónika	12
c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba	13
d. Drámapedagógia	17
4. Tanórai utófeldolgozás	17
5. Forrásjegyzék.....	18
6. Melléklet	21
Helyszíni feladatok	22
Nyomkeresés	22
Képes krónika	24
Helyszíni kvíz / Tudáspróba.....	27
Drámapedagógia	30
Tanórai utófeldolgozás	35

1. Bevezető

Mit kell tudni a programról?

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) azért jött létre, hogy lehetőséget nyújtson a köznevelésben tanuló diákok számára Magyarország nemzeti és történelmi emlékhelyeinek megismerésére. Az egyes emlékhelyekre kidolgozott programok során a résztvevő osztályok előbb tanórai keretek között felkészülnek az adott emlékhely történetéből, majd egynapos látogatást tesznek az emlékhelyre. A látogatás során – a program részeként kidolgozott – helyben elvégezhető feladatok megoldásával (pl. nyomkeresés, képes krónika stb.), élményt adó módon ismerik meg az adott emlékhely jelentőségét. A kirándulás után, ismét tanórai keretek között tudják bemutatni az elkészített projektfeladataikat, illetve az emlékhely témájában készített, érettségi típusú feladatok megoldásával megszerzett tudásuk is ellenőrizhető. Az egyes emlékhelyekhez készített programcsomagok jól illeszkednek az iskolai tantervi követelményekhez, így kiválóan alkalmasak a törzsanyag kiegészítésére, elmélyítésére, mélységelvű témafeldolgozásra.

A program részei, lebonyolítása

1. **Előzetes felkészülés (1-2 tanóra):** a NEP oldaláról letölthetők az előzetes felkészülés anyagai: a felkészítő óra óraterve, valamint a hozzá mellékelt ppt. Ezt a történelemtanár kollégák maguk tudják megtartani tanórai keretek között. Miután feldolgozták a szakmai–tartalmi kérdéseket, érdemes a helyszínen elvégzendő feladatokat is átbeszélni, valamint megalakítani a leendő csoportokat.
2. **Látogatás az emlékhelyen (1 napos kirándulás):** amennyiben egy múzeum vagy más intézmény működteti az emlékhelyet, úgy szükséges előtte egyeztetni az intézménnyel. A programban résztvevő helyszínek már ismerik a NEP-et, így szükség esetén tudnak segíteni. A megérkezés után **az első feladat a „nyomkeresés”**, amely során a diákok csoportosan, a program részeként megadott térképvázlat és a hozzá tartozó feladványok segítségével kutatják végig az emlékhelyet. **Második feladatként** célszerű a **„képes krónikát”** elkészíteni (párhuzamosan a nyomkereséssel) – ennek során a csoportokba szerveződött diákok az emlékhely előre megadott legfontosabb, legszebb részeit felkeresik és egy-egy kis videóban némi magyarázattal megörökítik. Később ezt egységes videóvá szerkesztik, amelyet majd a látogatást követő tanórán tudnak bemutatni. Ezek után következhet a **„tudáspróba”**, egy klasszikus tesztelési kvíz. Ennek megoldása jól összegzi, illetve átismétli az emlékhely fontos tudnivalóit. Az igazán lelkes csoportok negyedik részként **drámapedagógiai feladatot** is megoldhatnak, amely szintén azt a célt szolgálja, hogy minél inkább átélhető legyen az emlékhely története – a feladatot akár már a felkészítő órán ki lehet osztani, hogy minél jobban föl tudjanak rá készülni a csoportok. A program keretében megadott feladatok mellett természetesen igénybe lehet venni az adott emlékhely tárlatvezetését vagy múzeumpedagógiai foglalkozását, ugyanakkor mindez adott esetben már meghaladhatja az optimális 3-4 órás időkeretet.
3. **Utólagos feldolgozás (1-2 tanóra):** a látogatást követő történelemóra(ko)n az egyes csapatok be tudják mutatni a helyszínen fölvetett videóikból összevágott „képes krónikát”, amelyet a tanárkollégák és az osztály többi tagja is értékelhet. Ezek után

pedig immár tantermi keretek között lehet megoldani az emlékhellyel kapcsolatos ismereteket és kompetenciákat elváró érettségi típusú feladatokat, mintegy a program zárásaként.

Néhány információ a veszprémi programcsomagról

- A veszprémi vár felújítása jelenleg is zajlik – várhatóan 2025-ben fejeződik be. Ennek következtében a vár egyes részei építési területté váltak, ahova csak engedéllyel lehet bemenni. Az alább található feladatok többsége ennek ellenére megoldható, egyedül a nyomkereső feladat esetében nem lehet majd minden helyszínt megközelíteni.
- Az építési területre az Érseki Turisztikai Központnál való bejelentkezést követően a turisztikai központ munkatársai „sisakos” túra keretében tudják bevinni a diákokat. Ekkor a csoport megtekintheti a felújítási munkálatok egyes szakaszait, a szakemberek bemutatják a felújítás részleteit. A „sisakos” túra azonban a felújítási munkák előrehaladásával párhuzamosan folyamatosan változik. (Kontakt: <https://vetk.hu>; illetve Antal Valéria: +36 20 560 2010.)
- Az elvégzendő feladatok többsége a szabadban, a várban sétálva zajlik. A feladatok bemutatására a vár előtti Óváros téren, vagy a Bíró-Giczey Házban van lehetőség.
- A programcsomag elsősorban 9. évfolyamos diákoknak ajánlott. A program központi eleme a keresztény államalapítás – Szent István, Gizella és Szent Imre személyes életén keresztül. Emellett a program érinti a vár és a város későbbi történetét is, azaz a török korban, a Rákóczi-szabadságharcban játszott szerepét, valamint megjelenik a XX. századi történelemből Mindszenty József veszprémi püspöksége és az '56-os forradalom veszprémi főszereplője, dr. Brusznai Árpád is.

2. Előkészítő óravázlat

Történelmi emlékhely neve: Veszprém, Vár utca.

Ajánlott korosztály és történelmi korszak: 9. évfolyam, A keresztény magyar államalapítás kerettantervi téma; Szent István és a középkori magyar állam megalapítása.

Ajánlott időtartam: előkészítés: 1–2 tanóra; feladatok a helyszínen: 3–5 óra; lezárás: 1 tanóra.

Munkamódszer és segédanyag: tanári előadás ppt prezentációval; tanári ismétlő kérdések; helyszíni csoportos és egyéni feladatok; egyéni ellenőrző feladatok.

Előkészítő óra

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
Veszprém és a vár fekvése <ul style="list-style-type: none">• Dunántúli-középhegység átjárója, (Veszprém–Devecseri-árok);• a középhegységi térszín és az alföld találkozásánál (vö. vásárvonal);• a Séd-patak partján;• veszprémvölgyi kolostor (ortodox!);• egyházi és uralkodói központ;• Sarolt, később a királynék székhelye, városa;• vár: a térséget uraló fennsíkon, jól védhető, meredek oldalak;• az ország egyik legkorábbi vára.	Kérdezve kifejtő módszer: Nevezzék meg a diákok a térkép/atlasz alapján Veszprémet körülvevő tájegységeket (Északi- és a Déli-Bakony, Balaton-felvidék találkozásánál, Mezőföld északnyugati csücske!) Hol található az országon belül? Mi tesz egy helyet fontossá? A városok kialakulását elősegítő tényezők közül melyik igaz Veszprémre? A vár elhelyezkedése.	2. dia
Hatalmi harcok <ul style="list-style-type: none">• fejedelmi székhely;• Koppány legyőzése (Sóly) – egy darabja Veszprémbe került.	A korábban tanultak felelevenítése: Hol voltak az Árpádok alatt az uralmi központok? (Esztergom, Székesfehérvár, Óbuda) Miért volt külön székhelye a fejedelem feleségének? (rang kimutatása/saját udvartartás; biztonság – nincs együtt az uralkodó és a családja egy támadás esetén) Miért küldték Koppány egyik testrészét Veszprémbe? (lázadáshoz/Koppány	3. dia: Koppány lefejezése / felnégyelése – a Képes Krónika ábrázolása Hogyan jelzi a festő, hogy felnégyelték Koppányt? (A derekán és a hátán is van vágás.) Melyik alak a képen Szent István? (bal oldali koronás lovas)

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
	somogyi birtokaihoz közel volt, a Koppánnal szimpatizálók elrettentésére)	
<p>A magyar egyházszerkezet létrehozása Szent István apostoli király – investitúra joga – a pápától függetlenül cselekedett.</p> <p>Legfontosabb intézkedései:</p> <ul style="list-style-type: none">• tíz falu építsen egy templomot;• kötelező vasárnapi misehallgatás;• tized fizetése az egyháznak.	<p>A diákok a térkép/atlasz segítségével határozzák meg a püspökségek központjait és vonjanak le megállapításokat a földrajzi elhelyezkedésükről! (az ország középső területen jöttek létre, mindegyik egy-egy nagyobb településen helyezkedett el, az ország peremterületei/hegyvidékei ritkán lakottak voltak/ a népesség az alföldi térségekben koncentrált)</p> <p>Mit jelent az investitúra? Mi a jelentősége annak, hogy Esztergom érsekség lett? Milyen intézkedéseket hozott Szent István a kereszténység felvétele érdekében?</p> <p>Forrás: Szent István nagylegendája: „A legkeresztényibb fejedelem tartományait 10 püspökségre osztotta, az esztergomi egyházat a római apostoli szék jóváhagyásával és egyetértésével a többiek fejévé és felügyelőjévé tette.”</p> <p><i>Háttérinformáció:</i> a ravennai húsvéti zsinat (1001) az esztergomi érsekséget állította a</p>	<p>4. dia: Egyházmegyék</p> <p>5. dia: Magyar egyházszerkezet</p> <p>6. dia: Szent István intézkedései</p> <p>Forrás található hozzá a forrásjegyzékben.</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
	magyar egyházszervezet élére. A veszprémi püspökség szervezése is ekkor indulhatott meg Forráselemzés: Szent István törvényei, legendái	
A vármegyerendszer létrehozása <ul style="list-style-type: none">terület – határai (gyepűk);várispánságok;vármegyék.	Hogyan igaz a mondás: minden várispánság vármegyeszékhely, avagy minden vármegyeszékhely várispánság? Mi adja a nevét a királyi vármegyének? Miért nincsenek egyes vármegyéknek határai? Keressenek a diákok olyan vármegyét, ami azóta eltűnt!	7. dia 8. dia
A veszprémi vár- és egyházmegye <ul style="list-style-type: none">egyházszervezet kiépítése;a veszprémi püspökség határai;1001/1002-ben alapíthatta Szent István, de 1009-ben bizonyítottan működött;veszprémi püspök koronázta meg a magyar királynékat.	A diákok a térkép/atlasz/korábban vetített diák segítségével határozzák meg a püspökség határait! Vessék össze a vármegye határaival! Miért Veszprém lett püspöki székhely? (Somogy Koppány birtoka volt – várható ellenállás; megfelelő település hiánya) Hogyan lehetett irányítani ezt a hatalmas területet? <i>Háttérinformáció:</i> A veszprémi püspökség alapítólevele 13. századi átiratban maradt fenn. Vélhetően a dátuma téves, és valójában 1002 augusztusában történt az eredeti oklevél kiadása.	9. dia
A királynék városa	<i>Háttérinformáció:</i>	10. dia

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<ul style="list-style-type: none">• Sarolt, majd Gizella székhelye;• veszprémvölgyi ortodox apácák kolostora (1018 körül) – Imre bizánci jegyese számára;• a koronázási palást is itt készülhetett.	<ul style="list-style-type: none">• Veszprém legrégebb épületegyüttese az apácakolostor.• A monostor alapítólevele Szent István egyetlen hiteles oklevele.• A kor szokásai szerint a leendő királynék már gyerekként leendő férjük országába kerültek, és ott nevelték fel őket.• Imre nem elsőszülött fia Szent Istvánnak, azaz nem trónörökösnek született, még ekkor tett szüzességi fogadalmat. <p>A dián lévő jelre kattintva virtuális séta érhető el a veszprémvölgyi kolostor romjai között.</p> <p>Koronázási palást alakjai:</p> <ul style="list-style-type: none">• Miért lándzsával ábrázolták Szent Istvánt? (vö. Lancea Regis)• Mi volt a palást eredeti funkciója?	11-12. dia
Tatárjárás <ul style="list-style-type: none">• Veszprém a tatároknak ellenálló várak egyike;• Séd-völgyében Domonkos-rendi apácakolostorban élt 1246–1252 között Szent Margit.	<ul style="list-style-type: none">• Miért tudott Veszprém ellenállni a tatároknak?• Mi lett e tapasztalat következménye?• Miért lett apáca Szent Margit?	13. dia
Veszprém a késő Árpád-korban <ul style="list-style-type: none">• káptalani főiskola,• a város első feldúlása.	Háttérinformáció: <ul style="list-style-type: none">• káptalan fogalma: a püspök mellett működő tanácsadó papi testület;• iskolák a középkorban: plébániai – kolostori – káptalani;	14. dia

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
	<ul style="list-style-type: none">• XIII. században Veszprémben káptalani főiskola működött;• hét szabad művészetet (A nyelvi művészetek tartoznak a triviumba ('hármás'): grammatika (latin nyelvtan); retorika (a gondolatok szabatos szóbeli kifejezése); dialektika (a gondolatok logikus kifejtésének tárgya). A matematikai művészetek alkotják a quadriviumot ('négyes'): asztronómia (csillagászat); aritmetika (számítás); geometria (mérés); zene (a zene matematikai viszonyainak elmélete) és jogot is oktattak. Csak Péter nádor dülta fel.	
Törökkori Veszprém <ul style="list-style-type: none">• váltakozó sikerű harcok;• püspök áttette székhelyét Sümegbe.	Mi lehetett az oka annak, hogy Veszprém sokszor cserélt gazdát? Miért volt biztonságosabb Sümeg?	15. dia
Veszprém a XVIII. században <ul style="list-style-type: none">• Veszprém és a várrombolás;• Forgách Simon hadjárata;• Heister felgyújtja a várost.	Mi lehetett a célja a külső védművek lerombolásának? Milyen célja volt a barokk építkezéseknek? Hogyan nevezzük a protestánsok visszatérésére irányuló katolikus törekvést?	16. dia
Mindszenty Veszprémben <ul style="list-style-type: none">• 1944 márciusában – még a német megszállás előtt – veszprémi püspökké szentelték.• 1944 októberében memorandumot adott át a Szálasi-kormánynak,	Mindszenty József élete röviden: <ul style="list-style-type: none">• 1915-ben szentelték pappá, majd 1919 elején a Keresztény Szociális	17. dia Forrás található a forrásjegyzékben.

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>hogyan kímélje meg az értelmetlen harcotól a Dunántúlt.</p> <ul style="list-style-type: none">• 1944 november végétől 1945. április 1-ig volt nyilas fogságban.• A börtönben papszentelést is tartott (1944. december 7-én és 10-én is).	<p>Néppárt zalai vezetőjeként letartóztatták;</p> <ul style="list-style-type: none">• 1919-től 1944-ig Zalaegerszeg plébánosaként mintaplébániát hozott létre a városban;• 1944-től 1945 augusztusáig veszprémi püspök;• A Dunántúl megóvása érdekében memorandumot fogalmazott meg (ebben Apor Vilmos is segített), amit Mindszentyen kívül még három főpap (pl. Shvoy Lajos székesfehérvári, báró Apor Vilmos győri püspök és Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapát) írt alá. A dokumentumot Szöllősi Jenő miniszterelnök-helyettesnek adta át.• 1945-től esztergomi érsek, hercegprímás (ő az utolsó);• 1948-ban letartóztatják, Mindszenty-per, csak 1956-ban szabadul;• 1956-tól 1971-ig az Amerikai Egyesült Államok követségén élt, utána Rómába távozhatott, de a bécsi Pázmáneumban tartózkodott;• 1975-ben halt meg.• Mi lehetett a célja Mindszentynek a memorandum átadásával?	

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
	<ul style="list-style-type: none">• Elérhette-e a célját a püspök?	
Veszprém és '56 <ul style="list-style-type: none">• az egyetemisták indították el a helyi MEFESZ létrehozásával;• a forradalom vér nélkül győzött;• a Forradalmi Tanács elnöke dr. Brusznay Árpád gimnáziumi tanár;• ellenezte az egyetemisták felfegyverzését;• csak november 4-én támadta meg Veszprémet a Szovjet Hadsereg – jelentősebb utcai harcok nov. 6-ig;• Brusznay Árpádot előbb életfogytiglani börtönre, majd a helyi MSZMP vezetőjének személyes közbelépésére halálra ítélték;• többen próbálták megmenteni (pl. Kodály Zoltán), de sikertelenül –1958. január 9-én kivégezték.	<p>Melyik ideológiának / rendszernek a szimbóluma az ötágú vörös csillag?</p> <p>Mit fejeztek ki azzal, hogy leverték az épületekről?</p> <p>Miért a Tűztoronyra került fel az ötágú vörös csillag?</p> <p>Honnan lehet tudni, hogy koncepció per volt?</p> <p>Miért volt a rendszernek fontos Brusznay kivégzése?</p>	<p>18. dia</p> <p>19. dia</p> <p>Forrás található hozzá a Forrásjegyzékben.</p>
Veszprémi Vár felújítás alatt	Videó mutatja be a legfontosabb épületeket: a vár épületei.	20 dia 21. dia
Feladatok Veszprém		22. dia

3. Helyszíni feladatok

Feladatok a Veszprém városában

Nyomkeresés

- csoportokat kell alakítani,
- a csoportok a veszprémi várban egy térkép segítségével megkeresik a leírások alapján az emlékműveket.

Képes krónika (kisfilmkészítés)

- a csoportok az emlékhelyen a telefonjukkal filmfelvételeket készítenek a kiemelt helyszínekről és magukról;

- otthon ezt megvágják, zenét vágnak alá, feliratokat készítenek;
- a záró órán a kisfilmeket bemutatják
A) változat: minden csoport végigjárja az öt kiemelt helyszínt (Hősök kapuja, Tűztorony, Bíró-Giczey ház, Gizella-kápolna, szobrok a várban) és kisfilmjében mindegyik helyszínt bemutatja;
B) változat: minden csoport csak egy helyszínt kap, és azt mutatja be részletesen;
C) változat: ha nem tudnak kisfilmet készíteni, fotóznak, és abból prospektust állítanak össze;
- a csoportok a megadott helyszínekből előre készülnek, hogy tudják, mit kell lefilmezni és milyen szöveget mondjanak.

Tudáspróba

- a diákok egyénileg vagy csoportban kitöltenek egy feleletválasztós tesztet Veszprémről.

Drámajáték

- a csoportok az emlékhelyen előadnak egy, a helyszínen játszódott történelmi jelenetet;
- témák kiosztása: Szent István megalapítja a veszprémi püspökséget; Gizella királyné és udvarhölgyei miseruhát (értsd koronázási palástot) hímeznek; veszprémi püspök áthelyezi a székhelyét Sümegre; Mindszenty József veszprémi püspök átadja memorandumát a Szálasi-kormánynak; Bruszniai Árpádot koncepciós perben másodfokon halálra ítélik;
- a csoportok otthon készülhetnek a jelenetre szöveggel, szereposztással, kellékekkel.

Múzeum /felújítás megtekintése

A múzeum vezetői bemutatják a kiállítást, és „sisakos” túra keretében beviszik a csoportot az építési területre

a. Nyomkeresés

A diákok öt csoportban megkeresik a veszprémi vár térképén bejelölt helyszíneket, és egy táblázatban párosítják a megfelelő leírásokkal.

Előkészület: csak az öt csoportot érdemes előre beosztani, amelyek azután a többi feladatot is együtt végzik el. Természetesen lehet kevesebb csoportot is létrehozni, ebben az esetben nem minden feladatot fogunk kiosztani. Ha több mint öt csoportot alkotunk, akkor többen azonos feladatot fognak végezni. A csoportok ideális létszáma 3–6 fő.

Segédanyag: térkép és kitöltendő táblázat (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: a csoportok önállóan mozognak és dolgoznak, egy órát érdemes rászánni.

Ellenőrzés: a megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet.

A tanulói feladatlapot és a térképet ld. a Mellékletben.

Nyomkeresés – Megoldások

Leírás	Szobor / műemlék megnevezése	Sorszáma

A veszprémi várkapu állandó apró öre, Ernő.	<i>Hősök Kapuja, Kolodko-miniszobor</i>	9.
Egy angyal egy emberszerű sárkányt szúr le.	<i>Szent Mihály szobor</i>	11.
„Non est mortale quod opto”, azaz 'nem hal meg, aki bízik' – áll rajta.	<i>Dubniczay-palota</i>	7.
40,7 méter mélyen meglátod az eget.	<i>várkút</i>	4.
Órák minden egészkor verbunkos zenét játszik.	<i>Tűztorony</i>	10.
Egyházi banknak készült épület, amelynek utcafrontját két kovácsoltvas korlátú erkély díszíti.	<i>Városháza</i>	12.
Háromszög alaprajzom mutatja, hogy kinek emeltek.	<i>Szentháromság-szobor</i>	5.
Komoly házaspár figyel az ezer évvel később arra járókat.	<i>István és Gizella szobra</i>	1.
Aki hintón érkezett, az esőben is száraz lábbal tudott bemenni a fehér falú palotába.	<i>Érseki palota</i>	6.
Alul középkori, felül újkori épületben imádják Istent.	<i>Székesegyház</i>	3.
Liliomos, kardos ifjú.	<i>Szent Imre szobor</i>	2.
Batsányi János néz le rád a faláról.	<i>Piarista gimnázium</i>	8.

b. Képes krónika

A diákok csoportokban a telefonjuk segítségével filmfelvételeket készítenek, amiből később, otthon pár perces kisfilmet vágnak össze. Ha ez valamilyen okból nem lehetséges, akkor fotókat készítenek és abból otthon prospektust állítanak össze

Előkészület: az osztály adottságait, érdeklődését figyelembe véve el kell dönteni, hogy az A) vagy a B) változatot választjuk. Az A) változat az egyszerűbb: minden csoportnak ugyanazt az öt, megadott helyszínt kell végigjárnia, majd a kisfilmben bemutatnia. A B) változatban mindegyik csoport csak az egyik helyszínnél dolgozik és azt mutatja be mélyebben. Ebben az esetben el kell dönteni, hogy melyik csoport melyik helyszínt kapja. Ha a kisfilmkészítés nem lehetséges, akkor a C) változat, a prospektus-készítés is választható.

A feladatot a diákoknak már az előkészítő órán osszuk ki, hogy előre készülhessenek a helyszínekből vagy helyszínből, hiszen tudniuk kell, hogy pontosan mit filmezzenek le és milyen szöveget mondjanak fel.

Segédanyag: feladatlap az A), a B) és a C) változathoz (a B) változatán mind az öt csoport feladata szerepel) és térkép.

A helyszínen: a csoportok önállóan mozognak. Az A) és a C) változat esetén érdemes az öt csoportot az öt helyszínhez külön-külön elindítani, és megbeszélni velük, hogy milyen irányban mozognak tovább a várban, hogy ne zavarják egymás munkáját. Szintén legalább egy órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: mivel a kisfilmeket (vagy a prospektust) otthon kell befejezni, az alkotások bemutatására már otthon, a következő tanórán kerül sor. Egyéni alkotásokról van szó, így egységes értékelőlap nincs. A szóbeli értékelésnél érdemes figyelembe venni, hogy az alkotás mennyire szakszerű, informatív, mennyire esztétikus, humoros, illetve mennyire csapatmunka eredménye.

A feladatokat ld. a Mellékletben.

c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba

A diákok egyénileg vagy csoportjaikban megoldanak egy 25 kérdésből álló feleletválasztós tesztet az előkészítő órán és az előző feladatok készítése során szerzett ismereteik alapján.

Előkészület: csak azt kell eldönteni, hogy a tudáspróbát egyénileg vagy az öt csoport között akarjuk lebonyolítani.

Segédanyag: feladatlap (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: a kiosztott feladatlapokat a diákok kitöltik (amennyiben ezt a feladatot már digitalizálták, akkor az erre létrehozott alkalmazás segítségével online is kitölthető). Fél órát szánjunk rá. Időszűke esetén érdemes a hazaúton kitölteni.

Ellenőrzés: a megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet (amennyiben a feladatot már digitalizálták, akkor a megoldás kérdésenként, az idő lejártával automatikusan megjelenik, és az alkalmazás az eredményt is számolja).

A feladatlapot ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. Hogy hívják Veszprém vízfolyását?

A) Sárvíz	B) Cuha-patak	C) Séd	D) Sió
-----------	---------------	--------	--------

2. Hol zajlott le vélhetően a csata Koppány és István seregei között?

A) Veszprém	B) Sóly	C) Székesfehérvár	D) Siófok
-------------	---------	-------------------	-----------

3. Mikortól létezik dokumentálhatóan a veszprémi püspökség?

A) 1002	B) 1009	C) 1031	D) 1055
---------	---------	---------	---------

4. Ki koronázta meg a királynékat?

A) veszprémi püspök	B) esztergomi érsek	C) kalocsai érsek	D) nádor
---------------------	---------------------	-------------------	----------

5. Ki vezítette a veszprémi csatát?

A) Koppány	B) Ajtony	C) Komnénosz Mánuel bizánci császár	D) Batu kán
------------	-----------	---	-------------

6. Kik nem tudták elfoglalni Veszprémet?

A) tatárok/mongolok	B) oszmán-törökök	C) nyilasok	D) szovjetek
---------------------	-------------------	-------------	--------------

7. Ki adta a veszprémi főispáni méltóságot a mindenkorai veszprémi püspöknek?

A) Szent István	B) Szent László	C) I. Károly	D) Luxemburgi Zsigmond
-----------------	-----------------	--------------	---------------------------

8. Hol húzódott Veszprém egyházmegye déli határa Szent István idejében?

A) A Szávánál.	B) A Drávánál.	C) A Mecseknél.	D) A Balatonnál.
----------------	----------------	-----------------	------------------

9. Melyik veszprémi épületről van szó? „A Vár egyetlen, a barbakán legmagasabb pontján álló, a középkorból megmaradt 48 méter magas tornya.”

A) A székesegyház épen maradt egyetlen tornya.	B) Tűztorony.	C) TV-torony.	D) Szent Imre templom tornya.
--	---------------	---------------	----------------------------------

10. Melyik műemlékről van szó? Padányi Bíró Márton lebontatta a várbeli apró házakat és a helyükön kialakult téren a hazai barokk tipikus emlékét emelte.

A) Szentháromság- szobor	B) Szent Imre szobor	C) Szent Márton szobor	D) Hősök kapuja
-----------------------------	----------------------	---------------------------	-----------------

11. Kinek a címere van a püspöki/érseki palota homlokzatán?

A) Vetési Albert	B) Padányi Bíró Márton	C) Koller Ignác	D) Mindszenty József
------------------	---------------------------	-----------------	-------------------------

12. Mikor lett érsekség Veszprémből?

A) 1526-ban.	B) 1686-ban.	C) 1938-ban.	D) 1993-ban.
--------------	--------------	--------------	--------------

13. Mi a különlegessége a Gizella-kápolnának?

A) Gizelláról van elnevezve.	B) Kör alaprajzú.	C) Kétszintes.	D) Egykor ágyúállásnak is használták.
---------------------------------	-------------------	----------------	---

14. Melyik szerzetesrend tagjaként tartózkodott Szent Margit a veszprémvölgyi kolostorban?

A) ferences	B) domonkos	C) jezsuita	D) pálos
-------------	-------------	-------------	----------

15. Kinek a részére alapították a veszprémvölgyi ortodox apácakolostort?

A) Imre bizánci jegyesének.	B) Gizella királynének.	C) Az erdélyi Gyula lányainak.	D) A tatárok elől menekülő orosz szerzeteseknek.
-----------------------------	-------------------------	--------------------------------	--

16. Mit készítettek a hagyomány szerint a veszprémvölgyi apácák?

A) A koronázási palástot.	B) Gyümölcsbort.	C) Ikonokat.	D) Az uralkodó családi krónikáját.
---------------------------	------------------	--------------	------------------------------------

17. Hol volt Magyarországon érsekség a középkorban?

A) Veszprémben.	B) Esztergomban.	C) Vácott.	D) Pécsen.
-----------------	------------------	------------	------------

18. Mi volt a várjobbágyok feladata?

A) A várnép irányítása.	B) Bíráskodás a vármegye szabad birtokosai felett.	C) Földművelés.	D) Az ispán ellenőrzése.
-------------------------	--	-----------------	--------------------------

19. Mikor pusztult el végleg a középkori Veszprém?

A) A török időkben.	B) A Rákóczi-szabadságharc alatt.	C) A püspökök lebontották a 19. században.	D) A II. világháború idején.
---------------------	-----------------------------------	--	------------------------------

20. Kiknek/Miknek a városa Veszprém?

A) A püspökök városa.	B) A királynék városa.	C) Az egyetemek városa.	D) A kertek városa.
-----------------------	------------------------	-------------------------	---------------------

21. Melyik szerzetesrend gimnáziuma működött egykor a veszprémi várban?

A) piarista rend	B) bencés rend	C) ferences rend	D) pálos rend
------------------	----------------	------------------	---------------

22. A vár melyik részét rombolták le I. Lipót parancsára?

A) A belső vár falait.	B) A külső védműveket.	C) A székesegyházat.	D) A várkaput.
------------------------	------------------------	----------------------	----------------

23. Kinek a szobra NEM található meg ma a várban?

A) Gizella	B) Szent István	C) Szent Imre	D) Szent László
------------	-----------------	---------------	-----------------

24. Milyen stílusú a Bíró-Giczey Ház?

A) gótikus	B) reneszánsz	C) barokk	D) klasszicista
------------	---------------	-----------	-----------------

25. Ki szentelt papokat a veszprémi börtönben?

A) Szent István	B) Padányi Bíró Márton	C) Mindszenty József	D) senki
-----------------	---------------------------	-------------------------	----------

d. Drámapedagógia

A diákok csoportokban egy-egy Veszprémhez kapcsolódó történelmi eseményt jelenítenek meg dramatikus formában.

Előkészület: a feladatokat a diákoknak akár már az előkészítő órán, de legkésőbb aznap, az utazás kezdetén osszuk ki, hogy készülhessenek. Döntsük el, melyik csoport, melyik eseményt kapja! Ha a feladatot előre kiadjuk, segíthetünk a csoportoknak eldönteni az előadás formáját (szöveges jelenet, mozgásos jelenet, élőkép), ellenőrizni a szövegeket, illetve elkészíteni az esetleges kellékeket (táblák, jelmezek), de utóbbi semmiképpen sem kötelező.

Segédanyag: feladatlap az eseményekkel és a szerepekkel.

A helyszínen: a csoportok külön-külön készülnek fel. Ha alapvetően a helyszínen történnek az előkészületek, akkor a tanári segítségre itt lesz szükség. A csoportok bemutatják egymásnak az alkotásaikat, a többiek kitalálják, melyik eseményről van szó. Attól függően, hogy mennyi helybeni előkészület szükséges fél–másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: mindenképpen helyben és szóban is kell értékelni. Emeljük ki a történelmi hűséget, a kreativitást és a csapatmunkát!

A kiosztandó feladatokat ld. a Mellékletben.

4. Tanórai utófeldolgozás

- A kisfilmek bemutatása, majd értékelése
- Az esetleg elkészült mémek bemutatása és értékelése
- Az esetleg elmaradt értékelések (Tudáspróba, Drámajáték) pótlása
- Kompetencia alapú záró feladatok megoldása és értékelése

A tanórai utófeldolgozáshoz tartozó feladatokat ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. Szent István élete

- a) Géza
- b) István
- c) Gizella
- d) Mária

2. Képes Krónika

- a) Szent Imre
- b) Nincs trónörököse. / Meghalt a trónörökös. / Nem tudja ki örökölje a trónt. *Más, megegyező tartalmú válasz is elfogadható.*
- c) 10 falu építsen egy templomot.
- d) gótikus (vö. a Képes Krónika a 14. században készült)

3. Veszprémi alapítólevél

- a) 1009.
- b) Sóly
- c) Itt győzték el Koppányt. *A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*
- d) Smaragd (prépost kalocsai érsek, alkancellár)
- e) István (püspök)
- f) Szent Mihály

5. Forrásjegyzék

Veszprém története:

<https://varlexikon.hu/veszprem-vara>

<https://www.veszpreminfo.hu/hu/helyek/latnivalok/l:veszpremi-var>

<https://vetk.hu/torteneti-vonatkozások/>

Veszprémi püspökség alapítólevele:

Megyetörténet. Egyház- és igazgatástörténeti tanulmányok a veszprémi püspökség 1009. évi adománylevele tiszteletére - A Veszprém Megyei Levéltár kiadványai 22. (Veszprém, 2010)

Margit-romok:

<https://kozepkoritemplom.hu/veszprem-domonkos-kolostorrom-margit-rom-edeskuti-rom/>

'56-os forradalom:

<https://vehir.hu/cikk/53321-igy-zajlott-az-56-os-forradalom-veszpremben-naprol-napra>

Bruszniai Árpád:

<https://www.vadhajtasok.hu/2024/01/09/1958-január-9-bruszniai-arpad-kivegzese>

<https://rubicon.hu/kalendarium/1958-január-9-bruszniai-arpad-kivegzese>

Vár felújítása:

<https://castellum.hu/hu/>

Források törvények, legendák:

https://sermones.elte.hu/szovegkiadasok/magyarul/madasszgy/index.php?file=032_038_Istvan_Nagy legenda

Képek, ábrák, térképek jegyzéke:

1. dia: <https://pcdn.hu/articles/images-xl/v/e/s/veszprem-varhegy-570770.jpg>

2. dia: Google maps

Nagy Miklós Mihály: A magyar hadtörténelem földrajzi alapjai. In: Gyepűk, várak, erődítmények a Kárpát-medencében (895-1920). A Nyíregyházán 2004. november 26-27-én megtartott tudományos konferencia előadásai. Szerk. Frisnyák Sándor, Csihák György. Nyíregyháza – Zürich, 2004. 3-15. 7.

3. dia:

https://hu.wikipedia.org/wiki/Istvan_magyar_kiraly#/media/File:Koppány.jpg

4. dia: térkép: OH-TOR09TA 125.o.

5. dia: OH-TOR09TA 131.o.

8. dia: OH-TOR09TB 128.o.

9. dia

10. dia: <https://www.veszpreminfo.hu/hu/hely/veszpremvolgyi-gorog-apacakolostor>

<https://www.veszpreminfo.hu/virtualtour/index.html#p=veszprem> 27

11. dia: <https://muvtor.btk.ppke.hu/romanika/palast4.gif>

13. dia: <https://kozepkoritemplom.hu/wp-content/uploads/2021/07/veszprem-margit-romok.jpg>

15. dia: <https://varlexikon.hu/imgs/veszprem-vara/veszprem-17-szazad.jpg>

16. dia: <https://vetk.hu/var-epulet/szent-mihaly-foszekesegyhaz/>

17. dia: <http://www.mindszenty.hu/mindszentyeletut>

18. dia: <https://vehir.hu/cikk/53321-igy-zajlott-az-56-os-forradalom-veszpremben-naprol-napra>

19. dia: <https://intezet.nori.gov.hu/nemzeti-sirkert/budapest/rakoskereszturi-koztemeto/brusznyai-arpad/>

<https://www.vadhajtasok.hu/2024/01/09/1958-január-9-brusznjai-arpad-kivegzese>

20. dia: <https://youtu.be/dv0ekNa1JSs>

21. dia <https://castellum.hu/hu/>

23. dia: <https://www.veszpreminfo.hu/hu/helyek/latnivalok/l:veszpremi-var>

Források

Szent István törvényei:

9. A papok pedig és az ispánok hagyják meg az összes falusi bírónak, hogy ezek parancsára vasárnap mindenki menjen a templomba, öregek és fiatalok, férfiak és nők, kivéve azokat, akik a tüzet őrzik. Ha pedig valaki amazok hanyagsága folytán nem őrzés végett marad otthon, az ilyet verjék meg, és hajukat nyírják le.

10. Ha valaki hús evésével megsérti a mindenki előtt ismeretes négy böjti időszakot, akkor egy héten át bezárva böjtöljön. [...]

12. Ha valaki, nem törődve a keresztyénséggel, henyéségből nagy esztelenül a vallás ellen vétene valamit, ítélje meg a püspök az ő vétségének mivoltához képest az egyház törvénye szerint. Ha pedig ellenkezéstől késztetve, a reá mért büntetést elviselni nem akarná, ismét azon ítélet sújtsa hétszer ízig. Végezetre, ha teljességgel nyakas engedetlennek találják, tegyen a király törvényt reá, mint a keresztyénség védője.[...]

19. Azok, akik istentisztelet hallgatására a templomba menvén, ott a misék szertartása alatt egymás közt mormognak, és másokat zavarnak, haszontalan történeteket mesélgetve és nem fi gyelve a szent olvasmányokra és a lelki táplálékokra, ha idősebbek, dorgálják meg őket, és gyalázzal üzzék ki a templomból, ha pedig fiatalabbak és közrendűek, e nagy vakmerőségükért a templom előcsarnokában mindenki szeme láttára kötözzék meg, s ostorozással és hajuk lenyírásával fenyítsék meg őket.

(Részlet Szent István I. törvénykönyvéből; 1001 körül)

1. Tíz falu építsen egy templomot, amelyet két telekkel [szálláshely] s ugyanannyi rabszolgával lássanak el, lóval és kancával, hat ökörrel és két tehénnel, 30 aprómarhával. Ruhákról és oltártakarókról a király gondoskodjék, papról és könyvekről a püspök. [...]

18. Ha valakinek az Isten tízet adott egy évben, a tizedik részt adja az Istennek, és ha valaki tizedét elrejtí, kilenc részt fizessen. És ha valaki a püspöknek félretett tizedet meglopja, mint tolvajt ítélik meg, és az ebből eredő jóvátétel teljesen a püspöké legyen.
(Részlet Szent István II. törvénykönyvéből; 1030 körül)

OH-TOR09TA 125.o.

Forrás: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=03800012.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei> - Wolters Kluwer - Minden jog fenntartva!

Mindszenty József veszprémi püspök letartóztatása:

„1944. évi november hó 27-én a katonai beszállásolás érdekében folytatott helyszíni megállapítás alkalmával a hatósági rendelkezéssel szembehelyezkedett, hatósági közeg ellen erőszakot követett el, továbbá társaival együtt tüntető felvonulás rendezésével a lakosság fellázítását kísérelte meg, mely cselekményével a közrendet, közbiztonságot és ezáltal a hadműveleti érdekeket nagymértékben veszélyeztette.” (Mindszenty letartóztatásának indoklása)

Mindszenty József veszprémi püspöksége c. kiadvány 11.o.

Bruszniai Árpád pere:

„Kedves Domokos Elvtárs!

Kötelességünknek tartjuk közölni a megye kommunistáinak, dolgozóinak hangulatát – Bruszniai és társai ellenforradalmi csoportja bűnügyének tárgyalásán – a Győri Katonai Bíróság Népbírószági Tanácsa által hozott ítélettel kapcsolatban. Másrészt a f. év október 19-én megtartott megyei kommunista aktíva meg is bízta a Párt Végrehajtó Bizottságát, hogy közölje véleményét illetékes szervekkel, mely szerint nem ért egyet a Népbírószági Tanács ítéletével, enyhének tartja azt (10 évi, 5 évi és ez alatti ítélet).”

(Részlet Papp Jánosnak a Bruszniai-perben a Legfelsőbb Bíróság elnökéhez címzett 1957. november 2-i levélből)

<https://www.vadhajtasok.hu/2024/01/09/1958-január-9-bruszniai-arpad-kivegzese>

6. Melléklet

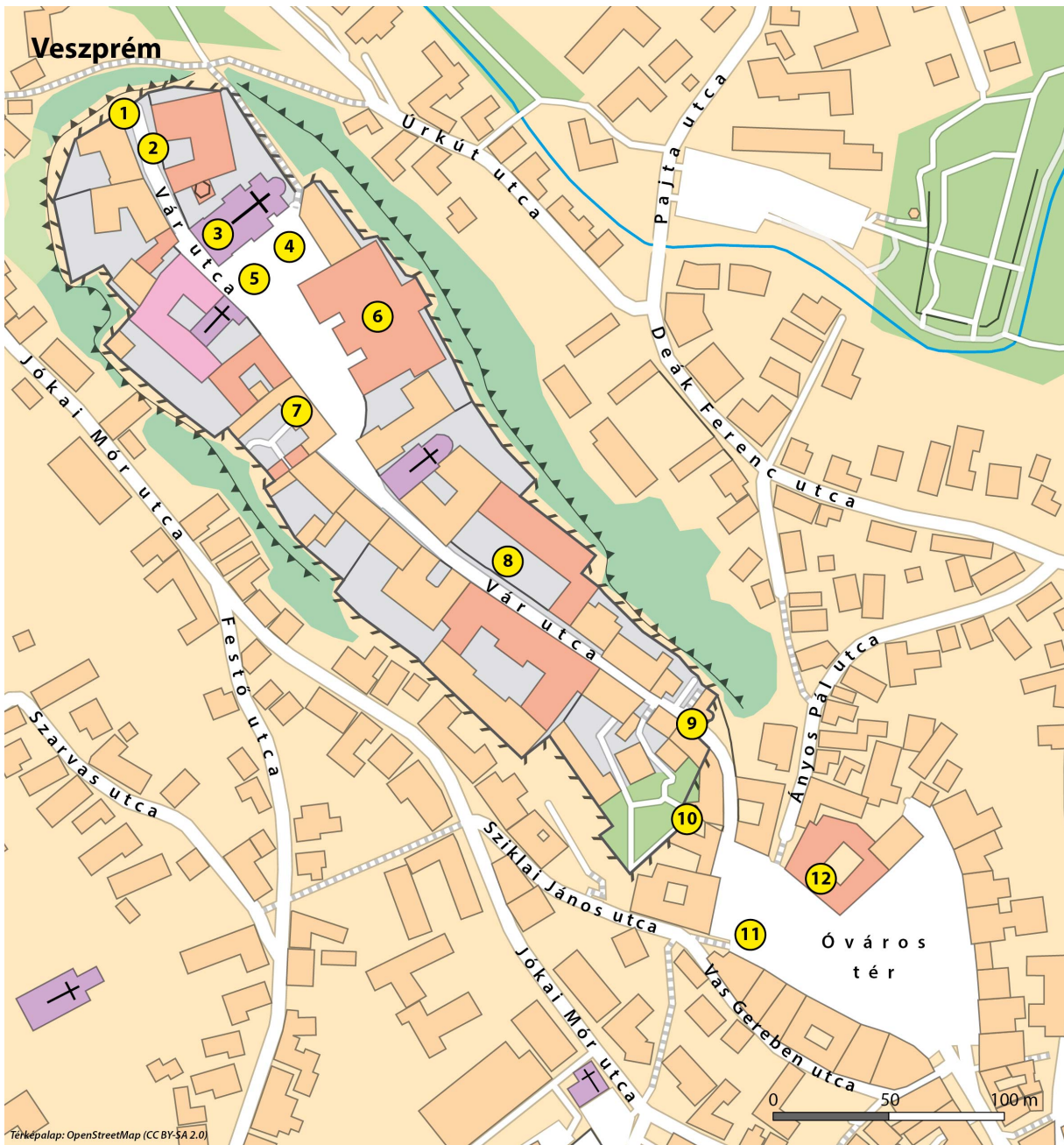
Helyszíni feladatok

Nyomkeresés

Fedezzétek fel Veszprém várát a térkép és a leírások segítségével!

- Alkossatok öt csoportot az előzetesen megbeszéltek szerint! Minden csoport kap egy térképet és egy kitöltendő táblázatot.
- Induljatok el a csoportotokkal különböző irányokban a várban, és keressétek meg a térképen jelölt pontokat!
- Párosítsátok az egyes pontoknál talált helyszíneket a táblázatban szereplő leírásokkal: írjátok be a táblázatba a szobrok / műemlékek nevét és a térképen lévő sorszámát!

Leírás	Szobor / műemlék megnevezése	Sorszáma
A veszprémi várkapu állandó apró őre, Ernő.		
Egy angyal egy emberszerű sárkányt szúr le.		
„Non est mortale quod opto”, azaz 'nem hal meg, aki bízik' – áll rajta.		
40,7 méter mélyen meglátod az eget.		
Órák minden egészkor verbunkos zenét játszik.		
Egyházi banknak készült épület, amelynek utcafrontját két kovácsoltvas korlátú erkély díszíti.		
Háromszög alaprajzom mutatja, hogy kinek emeltek.		
Komoly házaspár figyel az ezer évvel később arra járókat.		
Aki hintón érkezett, az esőben is száraz lábbal tudott bemenni a fehér falú palotába.		
Alul középkori, felül újkori épületben imádják Istent.		
Liliomos, kardos ifjú.		
Batsányi János néz le rád a faláról.		

Képes krónika

A) változat

Készítsetek kisfilmet a veszprémi vár főbb nevezetességeiről!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken Ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róluk néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a Bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látnivalók:

- Hősök kapuja
- Tűztorony
- Bíró-Giczey-ház
- Gizella-kápolna
- Szobrok a várban

B) változat

Készítsetek kisfilmet a veszprémi vár főbb nevezetességeiről!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken Ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a Bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

1. csoport: Hősök kapuja

- Mutassátok be a kapu felépítését!
- Milyen emléktáblák vannak rajta?
- Kik őrzik a kaput?
- Miért fontos egy kapu?

2. csoport: Tűztorony

- Mikor, hogyan épült?
- Mi a jelentősége?
- Milyen funkciója van ma?

3. csoport: Bíró-Giczey Ház

- Mikor és milyen stílusban épült?
- Ki volt az építtető és mi volt a funkciója?
- Mely termekben lakott?

4. csoport: Gizella kápolna

- Mutassátok be a kápolna építéstörténetét!
- Mi a különlegessége?
- Mire is használták az újkorban?

5. csoport: Szobrok a várban

- Mutassátok be a vár nagyobb szobrait: István, Gizella, Imre!
- Miért van Szent Mihály szobor a vár előtt?
- Mutassátok be az apró (ún. Kolotko-) szobrokat!

C) változat

Készítsetek a veszprémi várat bemutató prospektust!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal fotókat, amelyeken Ti is és az adott látványosság is látszik!
- Otthon rendezzétek a fotókat két A4-es lapra, és írjatok közéjük ismeretterjesztő, ajánló, kedvcsináló rövid szövegeket! Legyen a végeredmény egy szép, nyomtatható kiadvány, amit Ti is szívesen kézbe vennétek!
- A szövegek írásához használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket! Az információk mellett írjatok a személyes élményeitekről, benyomásaitokról is!

A feldolgozandó látványosságok:

- Hősök kapuja
- Tűztorony
- Bíró-Giczey-ház
- Gizella-kápolna
- Szobrok a várban

Helyszíni kvíz / Tudáspróba

Most kiderül, mire emlékeztek a bevezető órán tanultakból és a várban látottakból!
Válasszátok ki a helyes megoldást!

1. Hogy hívják Veszprém vízfolyását?

A) Sárvíz	B) Cuha-patak	C) Séd	D) Sió
-----------	---------------	--------	--------

2. Hol zajlott le vélhetően a csata Koppány és István seregei között?

A) Veszprém	B) Sóly	C) Székesfehérvár	D) Siófok
-------------	---------	-------------------	-----------

3. Mikortól létezik dokumentálhatóan a veszprémi püspökség?

A) 1002	B) 1009	C) 1031	D) 1055
---------	---------	---------	---------

4. Ki koronázta meg a királynékat?

A) veszprémi püspök	B) esztergomi érsek	C) kalocsai érsek	D) nádor
---------------------	---------------------	-------------------	----------

5. Ki vesztett csatát Veszprémnél?

A) Koppány	B) Ajtony	C) Komnénosz Mánuel bizánci császár	D) Batu kán
------------	-----------	-------------------------------------	-------------

6. Kik nem tudták elfoglalni Veszprémet?

A) tatárok/mongolok	B) oszmán-törökök	C) nyilasok	D) szovjetek
---------------------	-------------------	-------------	--------------

7. Ki adta a veszprémi főispáni méltóságot a mindenkori veszprémi püspöknek?

A) Szent István	B) Szent László	C) I. Károly	D) Luxemburgi Zsigmond
-----------------	-----------------	--------------	------------------------

8. Hol húzódott Veszprém egyházmegye déli határa Szent István idejében?

A) A Szávánál.	B) A Drávánál.	C) A Mecseknél.	D) A Balatonnál.
----------------	----------------	-----------------	------------------

9. Melyik veszprémi épületről van szó? „A Vár egyetlen, a barbakán legmagasabb pontján álló, a középkorból megmaradt 48 méter magas tornya.”

A) A székesegyház épen maradt egyetlen tornya.	B) Tűztorony.	C) TV-torony.	D) A Szent Imre templom tornya.
--	---------------	---------------	---------------------------------

10. Melyik műemlékről van szó? Padányi Bíró Márton lebontatta a várbeli apró házakat és a helyükön kialakult téren a hazai barokk tipikus emlékét emelte.

A) Szentháromság-szobor	B) Szent Imre szobor	C) Szent Márton szobor	D) Hősök kapuja
-------------------------	----------------------	------------------------	-----------------

11. Kinek a címere van a püspöki/érseki palota homlokzatán?

A) Vetési Albert	B) Padányi Bíró Márton	C) Koller Ignác	D) Mindszenty József
------------------	------------------------	-----------------	----------------------

12. Mikor lett érsekség Veszprémből?

A) 1526-ban	B) 1686-ban	C) 1938-ban	D) 1993-ban
-------------	-------------	-------------	-------------

13. Mi a különlegessége a Gizella-kápolnának?

A) Gizelláról van elnevezve.	B) Kör alaprajzú.	C) Kétszintes.	D) Egykor ágyúállásnak is használták.
------------------------------	-------------------	----------------	---------------------------------------

14. Melyik szerzetesrend tagjaként tartózkodott Szent Margit a veszprémvölgyi kolostorban?

A) ferences	B) domonkos	C) jezsuita	D) pálos
-------------	-------------	-------------	----------

15. Kinek a részére alapították a veszprémvölgyi ortodox apácakolostort?

A) Imre bizánci jegyesének.	B) Gizella királynénak.	C) Az erdélyi Gyula lányainak.	D) A tatárok elől menekülő orosz szerzeteseknek.
-----------------------------	-------------------------	--------------------------------	--

16. Mit készítettek a hagyomány szerint a veszprémvölgyi apácák?

A) A koronázási palástot.	B) Gyümölcsbort.	C) Ikonokat.	D) Az uralkodó családi krónikáját.
---------------------------	------------------	--------------	------------------------------------

17. Hol volt Magyarországon érsekség a középkorban?

A) Veszprémben.	B) Esztergomban.	C) Vácott.	D) Pécsen.
-----------------	------------------	------------	------------

18. Mi volt a várjobbágyok feladata?

A) A várnép irányítása.	B) Bíraskodás a vármegye szabad birtokosai felett.	C) Földművelés.	D) Az ispán ellenőrzése.
-------------------------	--	-----------------	--------------------------

19. Mikor pusztult el végleg a középkori Veszprém?

A) A török időkben.	B) A Rákóczi-szabadságharc alatt.	C) A püspökök lebontották a 19. században.	D) A II. világháború idején.
---------------------	-----------------------------------	--	------------------------------

20. Kiknek/Miknek a városa Veszprém?

A) A püspökök városa.	B) A királynék városa.	C) Az egyetemek városa.	D) A kertek városa.
-----------------------	------------------------	-------------------------	---------------------

21. Melyik szerzetesrend gimnáziuma működött egykor a veszprémi várban?

A) piarista rend	B) bencés rend	C) ferences rend	D) pálos rend
------------------	----------------	------------------	---------------

22. A vár melyik részét rombolták le I. Lipót parancsára?

A) A belső vár falait.	B) A külső védműveket.	C) A székesegyházat.	D) A várkaput.
------------------------	------------------------	----------------------	----------------

23. Kinek a szobra NEM található meg ma a várban?

A) Gizella	B) Szent István	C) Szent Imre	D) Szent László
------------	-----------------	---------------	-----------------

24. Milyen stílusú a Bíró-Giczey Ház?

A) gótikus	B) reneszánsz	C) barokk	D) klasszicista
------------	---------------	-----------	-----------------

25. Ki szentelt papokat a veszprémi börtönben?

A) Szent István	B) Padányi Bíró Márton	C) Mindszenty József	D) senki
-----------------	------------------------	----------------------	----------

Drámapedagógia

1. csoport: Szent István megalapítja a veszprémi püspökséget

Ebben a feladatban egy, a veszprémi várhoz kapcsolódó fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Szent István megalapítja a veszprémi püspökséget

A veszprémi az egyik legkorábban alapított püspökség, érthető módon. Mint az uralkodói – királynéi – székhely, kiemelt jelentőségű vár volt Veszprém, valamint a térség közel van Koppány birtokaihoz, ezért sem árt a kereszténységet megerősíteni a térségben. A székhelyek közötti hierarchiát mutatja, hogy Esztergom lett az érseki központ. A pécsi püspökséget is 1009-ben alapították, feltételezhetjük, hogy a két alapítás egyszerre történt.

Szerepek

Szent István: beszédet mond, amelyben meghatározza a püspök feladatát és adományt tesz az egyház javára.

Leendő veszprémi püspök: átveszi az alapító oklevelet, lelkesen szól a nép vallásosságáról és a térítő munkáról.

Leendő pécsi püspök: átveszi az alapító oklevelet, lelkesen szól a nép vallásosságáról és a térítő munkáról.

Egy főpap: átadja az okleveleket.

Udvertartás: ünneplik az eseményt.

2. csoport: Gizella királyné hímzi a koronázási palástot

Ebben a feladatban egy, a veszprémi várhoz kapcsolódó fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Gizella királyné hímzi a koronázási palástot

A koronázási palást eredetileg miseruha volt, amelyet a hagyomány szerint 1031 körül Gizella és udvarhölgyei, valamint a veszprémvölgyi apácák hímeztek. A paláston látható Szent István, akit lándzsával ábrázoltak, nem koronával. Ebben az időben még a lándzsa jelezte az uralkodót.

Szerepek

Gizella: örömmel hímzi a miseruhát, reméli, hogy Imre koronázásán majd ezt használják.

Udvarhölgyek: hímeznek és beszélgetnek a palástra kerülő alakokról.

3. csoport: A veszprémi püspök áthelyezi székhelyét Sümegre

Ebben a feladatban egy, a veszprémi várhoz kapcsolódó fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- A ti csoportotok különlegessége, hogy kettő, egymásra felelő eseményt kaptatok. Próbáljátok meg a kettőt egyszerre, egymás mellé helyezve, egymás ellentéteiként bemutatni!
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegen, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

A veszprémi püspök áthelyezi székhelyét Sümegre

A mohácsi csata után, a kettős királyválasztás idején Szapolyai és I. Ferdinánd hívei között többször gazdát cserélt Veszprém. A pusztítások és a török veszély miatt a püspök jobbnak látta Sümegre költözni. Sümeget a Bakony védte a töröktől, így jóval kevesebb portya járt arra. A kanonokok egy része Zalaegerszegre költözött.

Szerepek

Veszprémi püspök: tanácskozik a kanonokokkal, hogy a sok dúlás után hova lenne érdemes elköltözniük, hová menekíthetik el a székesegyház kincseit; végül dönt, hogy a sümegi vár lesz az új székhely, mivel ez van az egyházmegyéjében.

Hírnök: a közeledő török seregről hoz hírt, a sereg célja még nem ismert, de lehet, hogy Veszprém lesz.

Kanonokok: több helyet javasolnak, például Pozsonyt, Győrt, ami biztonságosabb, távolabb van a határtól.

Jobbágyok: jajveszékelnak, hogy ki fogja megvédeni őket a töröktől, ők is a püspökkel szeretnének menni.

4. csoport: Mindszenty József átadja memorandumát a Szálasi-kormánynak

Ebben a feladatban egy, a veszprémi várhoz kapcsolódó fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljártsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Mindszenty József átadja memorandumát a Szálasi-kormánynak

Mindszenty József a veszprémi püspöki palotában politikai és más okokból üldözötteknek adott menedéket. Védelmük érdekében a Vöröskereszthez fordult, hogy a püspöki palota a Vöröskereszt oltalma alá kerülhessen, ez a törekvése azonban nem járt sikerrel.

1944. október végén a Szálasi-kormányhoz intézett memorandumában felszólította a kormányt, hogy üritse ki a Dunántúlt, ne ragaszkodjon az értelmetlen harchoz. A dokumentum megfogalmazásában báró Apor Vilmos győri püspök segített, valamint Mindszentyt kívül három főpap – Shvoy Lajos székesfehérvári, báró Apor Vilmos győri püspök és Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapát – aláírta. A dokumentumot Szöllősi Jenő miniszterelnök-helyettesnek adta át. A memorandum kiadását két indokkal támasztotta alá: a magyar egyház és püspökök szólási jogának évezredes hagyományával, illetve az erkölcsi kötelességgel, hogy a püspöknek mint pásztornak meg kell védenie a népet és a nemzetet.

Szerepek

Mindszenty József: előbb tanácskozik a kanonokokkal, majd átadja a memorandumot.

Kanonokok: támogatják a püspököt, kiállnak mellette, elfogadják és egyetértenek érveivel.

Szöllősi Jenő: átveszi az iratot.

5. csoport: Bruszniai Árpádot koncepció perben másodfokon halálra ítélik

Ebben a feladatban egy, a veszprémi várhoz kapcsolódó fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljuttassátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Bruszniai Árpádot koncepció perben másodfokon halálra ítélik

Bruszniai Árpád gimnáziumi tanárt az 1956-os forradalom idején a veszprémi Forradalmi Tanács elnökévé választották. Ebben a minőségében végig ellenezte az egyetemi hallgatók felfegyverzését és megakadályozta a Rákosi-diktatúra embereinek (ÁVH-sok) megglincselését is. 1957 áprilisában tartóztatták le és koncepció perben életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. Míg Bruszniai enyhítésért fellebbezett, addig a veszprémi első titkár, Papp János, a súlyosbítás érdekében lépett fel. Végül másodfokon – valós tetteit és érdemeit figyelembe nem véve – koncepció perben halálra ítélték.

Szerepek

Bruszniai Árpád: a bíróságon valós tetteit hangoztatja és tiltakozik a koholt vádak ellen.

Tanú 1: hamis tanúként megvádolja Brusznyait, hogy az ÁVH-sok megölésére szólította fel a diákságot.

Tanú 2: azt állítja, hogy nagy nyilvánosság előtt a Vörös Hadsereg kivonását követelte Bruszniai (ez igaz).

Ügyész: az ítélet súlyosbítását, halálos ítéletet kér.

Bíró: összefoglalja a hallottakat és kihirdeti a halálos ítéletet.

Tanórai utófeldolgozás

Feladatlap

1. A feladat Szent István életéhez kapcsolódik.

Oldd meg a feladatokat Szent István király Nagy legendája és ismereteid segítségével!

Nevezd meg a legenda szövegéből kihagyott és betűvel jelölt személyeket!

A) Volt akkor egy [a] nevű fejedelem, [... aki] háza népével együtt hitt és megkeresztelkedett, megfogadván, hogy minden uralma alá vetett alattvalóját a keresztény hit szolgálatába állítja.

a) Személy neve:

B) „Atyja halála után [...] elhozták az apostoli áldás levelét, s miközben a püspökök és a papság, az ispánok és a nép egybehangzó magasztalásukat fennen kiáltozták, Isten kedveltje, [b] királlyá választott, s az olajkenettel felkenve a királyi méltóság diadémjával szerencsésen megkoronáztatott.”

b) Személy neve:

C) „Királyságának sorsául pedig, de kivált sarjadékának szaporításáért a római császári méltóságot viselő, szelíd erkölcsi miatt jámbornak nevezett Henrik hűgát, név szerint [c] vette házastársul, kit miután olajkenettel felkentek, a korona viselésében társának ismert el.”

c) Személy neve:

D) „Ez a férfiú [értsd a magyar király] hívő volt, minden cselekedetét teljesen Istennek szentelte, fogadalom s felajánlás útján szüntelen imáiban magát és királyságát az Örökszűz Istenanya, [d] gyámsága alá helyezte, kinek tisztelete s dicsősége a magyarok közt oly nevezetes, hogy nyelvükön még e Szűz mennybevitelének ünnepét is, tulajdonnévénél hozzátétele nélkül, csak Királyné napjának emlegetik.”

d) Személy neve:

2. A feladat az államalapításhoz kapcsolódik.

Oldd meg a feladatokat a Képes Krónika miniatúrái és ismereteid segítségével!

A)

a) Nevezd meg a koporsóban fekvő személyt!

.....

b) A kép jobb oldalán álló, kék ruhás férfi Szent István. Keze az arcához ér, aggódik. Magyarázd meg, miért aggódik Szent István?

.....

B)

c) Melyik törvényre utal a festő azzal, hogy egy templomot tart Szent István és Gizella a kezében?

.....

d) Milyen stílusú templom látható a képen?

.....

3. A feladat Veszprém történetéhez kapcsolódik.

Oldd meg a feladatokat a veszprémi püspökség alapítólevele és ismereteid segítségével!

„Tudatjuk ezért Isten szent egyházának, valamint a mi valamennyi, tudniillik mostani és jövőendő hívével, hogy lelkünk üdvéért négy várost, név szerint Veszprém várost, ahol a püspökség székhelye épült, Fehérvár várost, Kolon és Visegrád városokat minden egyházukkal, kápolnájukkal és címeikkel, nemkülönben összes határaikkal és területükkel Szent Mihály veszprémi egyházának rendeljük alá.

[...] Szent Mihály említett veszprémi egyházának, melyet a szentséges István püspök kormányoz, legyen ugyanis hatalma minden ellentmondás nélkül a mondott városok és falvak mindörökre való birtoklására éppúgy, ahogy előre lett bocsátva, mint arra, hogy ezek a nevezett István püspöknek, akire lett bízva ez az egyház, valamint az ő utódainak örök időkre alá legyenek rendelve. [...]

Kelt Súlyban Szent István első vértanú kápolnájánál az Úr megtestesülésétől számított 1009. esztendőben.

Mi pedig a tisztelendő atya, Pál úr, veszprémi püspök méltányos és méltó kérésére kedvezően hajolva ugyanennek a kiváltságlevélnek a tartalmát szóról-szóra levelünkbe szöve kettős pecsétünk oltalmával megerősítettük.

Kelt Smaragd mester, fehérvári prépost és választott kalocsai érsek, udvarunk alkancellárja, kedves hívünk kezeiből az Úr ezerkettőszáz ötvenhetedik esztendejében, december elseje előtt a tizenkettedik napon, uralkodásunknak pedig huszonharmadik évében.”

a) Melyik évben íródott Szent István oklevele a forrás alapján?

.....

b) Hol alapították meg a veszprémi püspökséget?

.....

c) Milyen nevezetes esemény zajlott le e helyen Szent István korában?

.....

d) Ki írta át 1257-ben az oklevelet?

.....

e) Mi volt a neve az első veszprémi püspöknek?

.....

f) Kinek volt szentelve (értsd, kiről volt elnevezve) a veszprémi székesegyház?

.....